

АКАДЕМІЧНЕ РЕЛІГІЄЗНАВСТВО У ВИДРУКАХ 2011 РОКУ

Відділенням релігієзнавства ІФ НАНУ, окрім 28 статей і 19 тез в різних збірках, енциклопедіях і часописах, в 2011 році видрукувано 3 колективні і 5 індивідуальних монографій, 6 наукових збірки, два навчальних посібники з релігієзнавства.. Видрукувано також 6 чисел часопису “Релігійна панорама”, чотири - кварталника «Українське релігієзнавство». **Загальний обсяг видрукуваної продукції за авторства та редакційної підготовки Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ в 2011 році становить 512,9 д.а.** Нижче подаємо анотації видрукуваних з нашого редагування і авторства монографій та наукових збірників.

Релігійні меншини України. Колект. монографія. За ред. А.Колодного. - К., 2011 (40,5 д.а.). В монографії, яка є 7-ю книгою десяти томної «Історії релігії в Україні» насамперед з'ясовується природа феномену релігійна меншина, розкриваються проблеми правового буття таких меншин в Україні. Значна частина праці присвячена описанню історії, віровчення і сьогодення п'ятдесяти меншин історичного християнства, зокрема православного, католицького і протестантського коріння, мусульманських меншин, релігії національних меншин.

Ісламські процеси у світі та в Україні. Колект. монографія. За ред. А.Арістової. - К., 2011 (14,3 д.а.). В монографії розглядаються особливості та форми вияву релігійного максималізму в мусульманському контексті; досліджується природа і специфіка функціонування мусульманського традиціоналізму, суспільно-політичні, соціально-психологічні, культурно-історичні чинники «деномінації» ісламу та поширення ісламофобії у масовій свідомості; конфесійно-історичні аспекти буття ісламу на теренах України; проблеми функціонування мусульманської умми та реінтеграції ісламу в українському соціумі.

Міжконфесійні відносини поліконфесійної України. Колект. монографія. За ред. А.Колодного і Л.Филипович. - К., 2011 (26,3 д.а.). В монографії розглядаються питання поліконфесійної природи релігійного життя України, конфесійні вияви релігійних відносин на українських теренах. Самі міжконфесійні відносини розглядаються в книзі як релігійний процес. При цьому вміщено статті богословів з конфесійним бачення ними міжцерковних відносин України.

О. Недавня. Християнський фактор в контексті культурного і громадянського вибору України. - К., 2011. (34 д.а.). Автор книги звертається до аналізу історичного і сучасного впливу Церков та релігійно-духовних традицій на спрямування сьогоденного культурно-цивілізаційного розвитку українців.

Ю. Чорноморець. Візантійський неоплатонізм від Діонісія Ареопагіта до Геннадія Схоларія. - К., 2011. (33 д.а.). В монографії розглянуто найважливіший етап у розвитку православної теології - візантійський. Дослідження присвячено еволюції панівного у візантійському напрямку богословської та філософської думки – християнському неоплатонізмові. Візантійський неоплатонізм виникає в реконструкціях Ареопагітик, досягає власної творчої кульмінації у метафізиці буття Максима Сповідника, зберігає неоплатонічні традиції у метафізиці есенціалізму. Неоареопагітизм Григорія Палами змінюється творчою метафізикою Каліста Ангелікуда, а з 70-х років XIV ст. панує паламістська схоластика, новий есенціалізм.

А. Колодний. Іван Шевців – життєпис українця-християнина. Монографія. - К., 2011 (40,3 д.а.). В книзі на фоні життєвої стежі Івана Шевціва - греко-католицького священика розкриваються особливості діаспорного буття УГКЦ, зокрема на конкретному матеріалі показана підспудна і підступна діяльність Римської курії, зорієнтована проти самостійної діяльності Української Греко-Католицької Церкви, її утвердження в статусі патріархату в роки життя в діаспорі Ісповідника віри митрополита Йосифа Сліпого. Цікаві міркування має отець щодо українства, історії і сьогодення України, перспектив вирішення проблем релігійного життя.

Л. Филипович. Культура релігійного життя. Монографія. - К., 2011 (18 д.а.). Книга вміщує статті з актуальних проблем релігійного життя України і світу. Коло питань, якими цікавиться дослідник, надто різноманітне: від глобалізації релігійних процесів до статусу українського релігієзнавства у світовому науковому просторі. Всі матеріали тематично об'єднані в декілька розділів. Досліджується роль християнства в сучасних процесах культурної ідентифікації європейських народів, аналізується місце України в світовому релігійному просторі. Найбільша увага приділена з'ясуванню місця і ролі релігії в національному бутті українського народу. Від дослідження конкретних історичних і сучасних подій автор переходить до теоретичного осмислення функції і ролі релігії в етнопроцесах, закономірностей етнорелігієгенезу, синкретизму національного і релігійного в духовному житті людства. В книзі порівнюється стан міжрелігійного діалогу на національному, міжнаціональному і міжнародному рівні. Особливий фокус надається новим релігіям, зокрема їх природі, причинам появи та конфесійної багатоманітності, відносинам із традиційними церквами і змінам стратегій, робляться прогнози щодо майбуття нових релігій. Гострими постають проблеми релігійної свободи та

її співвідношення із національною ідентичністю, політики церков і держави в нових політичних умовах. Адекватно вирішити перераховані проблеми здатна лише наука, яка ґрунтується на сучасних методологіях і наукових принципах дослідження релігії як духовного феномену.

Г. Кулагіна-Стадніченко. Релігія в її суспільній та індивідуальній функціональності. Монографія. - К., 2011 (22,4 д.а.). Монографія є вибраними творами авторки, яка розглядає феномен релігії у її суспільній та особистісній функціональності через комплекс актуальних проблем, а саме: в контексті глобалізаційних процесів сучасності, у ситуації соціального модернізму та постмодернізму, через особливості ціннісно-сміслових доміант окремих релігійних систем, їх ставлення до «національного питання» та трудової етики, впливу на духовне життя особистості, співіснування в освітньому просторі сучасної України.

Історія релігії в Україні. Наук. щорічник у 2-х кн. - Львів, 2011. - Кн.1: 54,6 д.а. та Кн. 2 50,6 д.а. Дві масивні за обсягом і великі за автурою книги щорічника вміщують статті, які тематично поєднано охоплюють широке коло питань з історії релігій в Україні з дохристиянських часів і до сьогодення. Досліджуються питання збереження духовного і культурного надбання та впливи християнства на розвиток мистецтва. Звернута увага на проблеми нинішнього релігійного життя країни.

Релігійна свобода: свобода релігії і міжрелігійний діалог - глобальні виміри й локальні вияви. Наук. щорічник №16. - К., 2011. (24,4 д.а.). В науковому щорічнику підібрані статті, в яких подається свобода совісті в її теоретичному осмисленні й практичному забезпеченні, говориться про поліконфесійність і свободу віросповідань, міжконфесійний діалог в його сучасних проблемах і виявах. Окремий блок статей присвячений двадцятиріччю свободи совісті в Україні.

Арсен Річинський і сучасний стан духовного поступу українського народу. Наук. збірник. - Київ-Кременець, 2011 (8,6 д.а.). В збірці вміщено матеріали Сьомих Міжнародних Річинських читань. Статті присвячені проблемам долі Української Православної Церкви і особливостям її національного вияву. Дається бачення А. Річинським релігійної свідомості праукраїнців, специфіки етноконфесійної свідомості українців. Аналізуються проблеми православно-католицької єдності з аналізом релігійної ситуації в сучасній Росії та Україні, розкривається тематичний зріз правових проблем релігійного життя. Вміщено деякі нові життєво-біографічні інформації про А. Річинського.

Регіональні виміри міжконфесійних і державно-церковних відносин. Збірник наук праць. - К.-Хмельницький, 2011 (10,2 д.а.). В збірці вміщено статті з актуальних проблем державно-церковних відносин різних регіонів України, розкриваються особливості регіональних вимірів цих відносин. Дається суспільно- політичне та історичне підґрунтя релігійного життя українських регіонів. Збірка вміщує матеріали Круглого столу «Проблеми свободи релігійного життя в Україні». В збірці

аналізуються ті відносини, які складаються на її теренах між різними конфесіями як у всеукраїнському масштабі, так і в окремих регіонах країни. Визначаються шляхи толерантизації міжконфесійних відносин і удосконалення її законодавчого забезпечення.

Вітчизняний євангельський протестантизм: історія, досвід, проблеми. *Наук. збірка.* - К., 2011 (14,2 д.а.). В збірці вміщено статті з історії баптизму, євангелізму і п'ятидесятництва на українських теренах Російської імперії, подаються статті про життя євангельських християн в контексті духовного життя різних народів. Вміщено блок статей про євангельський протестантизм за умов радянської влади. Подаються деякі рецензії на книги про євангельський протестантизм.

Актуальні проблеми релігієзнавства. Збірник наукових статей і матеріалів. - Полтава, 2011 (15, 5 д.а.). Збірка вміщує статті з різноманіття релігієзнавчих тем. Статті присвячені переважно історії християнства в Україні, особливо буттю конфесій в роки радянської влади. Цікавими є статті з природи і особливостей релігійної свідомості. Вміщено статті, присвячені пам'яті відомого релігієзнавця-полтавчанина Володимира Пашенка.

В 2011 році дехто із співробітників Відділення активно виходив із своїми науковими доробками в Інтернет-простір. Тут ми маємо біля 50 „видруків”. Активно його використовує О.Саган, Л.Филипович та О.Недавнія. Підготовлені до друку в 2012 році колективні монографії «Релігійні процеси в перспективі їх виявів», «Духовність і релігія» та «Практичне релігієзнавство». Готуються до видруку 2012 році також «Атлас релігійного життя України», перша книга з циклу «Релігієзнавство України», індивідуальні праці В.Климова із проблем специфіки скептицизму та іншодумання, А.Колодного з історіософії релігії, М.Бабія з проблем філософсько-релігієзнавчого осмислення феномену свободи совісті, В.Титаренко з проблем прогнозування релігійних процесів. Передбачаємо також перевидання в 2012-2013 роках з відповідним доопрацюванням 1-3 томів «Історії релігії в Україні». Відділення чекає на індивідуальний видрук в 2012 році вибраних творів П. Яроцького до його 80-річного ювілею та П.Павленка з його нового бачення нинішніх суспільно-релігійних процесів.

*Проф. А.КОЛОДНИЙ –
керівник Відділення релігієзнавства
ІФ НАН України*
